

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องและข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

จัดทำโดย

กลุ่มตรวจการสหกรณ์
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดมหาสารคาม

คำนำ

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดมหาสารคาม มีบทบาทโดยหน้าที่หลักมีหน้าที่ในการแนะนำ ส่งเสริม และเผยแพร่อุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ไปยังสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ในอีกบทบาทหนึ่งก็มีหน้าที่ในการกำกับการดำเนินการของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้มีการดำเนินงานหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ กฎหมายอื่น ข้อบังคับ ระเบียบและคำแนะนำ คำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์ รวมทั้งปฏิบัติให้เป็นไปตามมติ และระเบียบของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร แต่จากการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จากข้อมูลจากผู้สอบบัญชีที่ได้ตรวจสอบบัญชีระหว่างปีบัญชีหรือจากการสอบบัญชีประจำปีบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในปีที่ผ่านมาและในปีปัจจุบัน รวมทั้งข้อมูลจากการตรวจการสหกรณ์ของคณะผู้ตรวจการสหกรณ์ จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดมหาสารคาม พบว่าสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีข้อสังเกตและข้อบกพร่องในการดำเนินงานหลายแห่ง

จากปัญหาข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ตรวจพบเหล่านั้น จึงเป็นที่มาในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่พบทั้งจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่ได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน และทั้งจากแนวทางที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาในแต่ละประเด็นเพื่อให้ข้อสังเกตเหล่านั้นได้รับการแก้ไขและสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสามารถดำเนินงานต่อไปได้ ซึ่งที่ผ่านมามีการแก้ไขปัญหาข้อสังเกตได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีข้อสังเกตได้รับการแก้ไขได้แล้วเสร็จหลายรายการแต่ก็มีข้อสังเกตบางรายการที่อาจต้องใช้เวลาในการแก้ไข เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาข้อสังเกตในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร สามารถนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือนำไปใช้ในการแนะนำ และส่งเสริมเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น ดังนั้น กลุ่มตรวจการสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดมหาสารคาม จึงได้ดำเนินการในการสรุปประเด็นข้อสังเกตที่ตรวจพบ ผลการแก้ไขปัญหา และผลสำเร็จของการแก้ไขปัญหา รวมทั้ง แนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อสังเกตหรือข้อบกพร่องที่ผ่านมา และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขหรือการป้องกันการเกิดข้อสังเกตและข้อบกพร่องในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ต่อไป

กลุ่มตรวจการสหกรณ์
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดมหาสารคาม

ความสำคัญ

ข้อบกพร่อง ตามพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า “ข้อบกพร่อง” ให้หมายถึง “ข้อเสียหาย” “ข้อผิดพลาด” “ข้อเสีย”

ข้อบกพร่องของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร หมายถึง การปฏิบัติของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรซึ่งมีข้อผิดพลาดและทำให้เกิดความเสียหายที่อาจเกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรและสมาชิกโดยรวม

ข้อสังเกต หมายถึง ลักษณะของข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร หรือการบันทึกบัญชีของสหกรณ์ ซึ่งสามารถแก้ไขปรับปรุงได้โดยข้อผิดพลาดนั้นไม่กระทบต่อผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์อย่างมีสาระสำคัญ หรือยังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งผู้สอบบัญชีสหกรณ์ หรือผู้มีหน้าที่กำกับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเมื่อตรวจพบแล้วต้องแจ้งให้สหกรณ์แก้ไขให้ถูกต้องและรายงานให้นายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้

การเกิดข้อบกพร่องและข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จึงเป็นลักษณะของการปฏิบัติที่มีข้อผิดพลาด โดยมีการปฏิบัติที่ขัดกับกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำแนะนำและคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์ และการไม่ปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์ มติที่ประชุมใหญ่ และมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ดังนั้น เพื่อเป็นการลดการเกิดข้อบกพร่องและข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ดังกล่าว กลุ่มตรวจการสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดมหาสารคาม จึงได้ศึกษาลักษณะของการเกิดข้อบกพร่องและข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ผลการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในความดูแล แนะนำ และส่งเสริม และในขณะเดียวกันได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างกันเพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นมาตรการหรือแนวทางการลดการเกิดข้อบกพร่องของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในอนาคตด้วย

ข้อบกพร่องและการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้จำแนกประเภทของข้อบกพร่องของสหกรณ์ไว้ จำนวน 5 ประเภท ประกอบด้วย

1) ทุจริต สภาพปัญหาสหกรณ์ที่มีการทุจริต เช่น ปลอมแปลงลายมือชื่อสมาชิกกู้เงินหรือปลอมแปลงลายมือชื่อสมาชิกถอนเงินฝาก ทำให้สหกรณ์และสมาชิกได้รับความเสียหาย ที่ผ่านมามีการพบกรณีดังกล่าวบ่อยมาก เนื่องจากระบบการควบคุมภายในไม่รัดกุมเพียงพอ เป็นต้น

2) ข้อบกพร่องทางบัญชี สภาพปัญหาพบว่า สหกรณ์ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 65 และมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 โดยมีการบันทึกบัญชีไม่เป็นไปตามรูปแบบรายการบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อมีเหตุต้องบันทึกรายการในบัญชีเกี่ยวกับกระแสเงินสดของสหกรณ์ให้บันทึกบัญชีในวันนั้น และสำหรับเหตุอื่นที่ไม่เกี่ยวกับกระแสเงินสดให้บันทึกรายการภายในสามวันนับแต่วันที่มีเหตุอันจะต้องบันทึกการนั้น

3) ข้อบกพร่องทางการเงิน มูลเหตุเกิดจากการที่สหกรณ์ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ว่าด้วยการรับจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินของสหกรณ์ โดยมีการเก็บรักษาเงินสดไว้เป็นจำนวนมากและเป็นเวลานานซึ่งเป็นสาเหตุหลักอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เงินสดขาดบัญชี ที่พบได้บ่อย

4) การดำเนินการนอกกรอบวัตถุประสงค์ เป็นกรณีที่สหกรณ์มีการดำเนินการหรือกระทำการโดยที่ข้อบังคับหรือกฎหมายไม่ให้อำนาจให้สหกรณ์กระทำการได้ เช่น เป็นตัวแทนในการจัดทำประกันชีวิต การสร้างหอพักให้เช่า หรือการจัดสรรที่ดินเพื่อขาย เป็นต้น

5) พฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย สภาพปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น เช่น กรณีสหกรณ์มีการรับฝากเงินและการกู้ยืมเงินระหว่างสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์มีระเบียบที่สามารถดำเนินการได้ แต่สหกรณ์บางแห่งคณะกรรมการดำเนินการขาดการพิจารณาอย่างละเอียดและรอบคอบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อในการถอนเงินฝากไม่ได้ หรือสหกรณ์ที่กู้ยืมเงินไม่สามารถส่งชำระหนี้ได้ตามกำหนดสัญญา

ในการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนดแนวทางให้สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ถือปฏิบัติ และพิจารณาสั่งการตามอำนาจหน้าที่เมื่อมีการกระทำโดยทุจริตต่อสหกรณ์ การสั่งห้ามสหกรณ์กระทำการในกรณีที่ดำเนินการนอกกรอบวัตถุประสงค์ และการตรวจสอบกรณีสหกรณ์ดำเนินการไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์ รวมทั้งให้มีการตรวจสอบพฤติกรรมต่าง ๆ ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เกี่ยวกับการรับฝากเงินและการกู้ยืมเงินระหว่างกันโดยมีการวางระบบการติดตามและมีการออกเกณฑ์กำกับดูแลสหกรณ์ขนาดใหญ่ที่มีสินทรัพย์มากกว่า 5 พันล้านบาท รวมทั้งการกำหนดร่างระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์เกี่ยวกับการให้สหกรณ์กู้ยืมเงิน การรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น และประกาศของนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากของสหกรณ์ที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 4.50 ต่อปี เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นมาตรการที่แต่ละจังหวัดนำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องและข้อสังเกตที่เกิดขึ้น

ในส่วนของจังหวัดมหาสารคาม มีสหกรณ์ที่มีข้อบกพร่องที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งการให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง และนำมารายงานในระบบการจัดการข้อบกพร่องของกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยในปี 2563 ยกมาจากปีก่อนจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ 1.สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขมหาสารคาม จำกัด 2.สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมหาสารคาม จำกัด 3. สหกรณ์การเกษตรบรบือ จำกัด 4.สหกรณ์การเกษตรแกดำ จำกัด 5. สหกรณ์การเกษตรเมืองมหาสารคาม จำกัด และ 6. สหกรณ์เครดิตยูเนียนแกดำ จำกัด มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. ข้อบกพร่องแก้ไขแล้วเสร็จสมบูรณ์ จำนวน 2 แห่ง คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมหาสารคาม จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบรบือ จำกัด

2. ข้อบกพร่องได้รับการแก้ไขแล้วเสร็จ คงเหลือในส่วนการติดตามการชดใช้เงินคืนให้ครบตามมูลค่าความเสียหาย จำนวน 3 สหกรณ์คือ 1.สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมหาสารคาม จำกัด 2. สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขมหาสารคาม จำกัด และ 3. สหกรณ์การเกษตรเมืองมหาสารคาม จำกัด

3. ข้อบกพร่องที่อยู่ระหว่างการแก้ไขต้องติดตามการแก้ไขและเฝ้าระวังในการแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิด โดยอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนฟื้นฟูสหกรณ์ จำนวน 1 แห่ง คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนแกดำ จำกัด โดยสหกรณ์มีปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

ดังนั้น ปัญหาข้อบกพร่องของสหกรณ์ในจังหวัดมหาสารคาม จึงเป็นข้อบกพร่องที่ได้รับการแก้ไขตามขั้นตอนหรือกระบวนการในการแก้ไขปัญหาแล้ว แต่การชดใช้ความเสียหายคืนให้แก่สหกรณ์ตามมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น นั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไขของสหกรณ์ และเห็นว่า สหกรณ์อาจได้รับการชดใช้เงินคืนหรือบางสหกรณ์อาจจะได้รับเงินคืนไม่ครบตามมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น ฉะนั้น แนวทางที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์ที่ดีที่สุด คือการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาข้อบกพร่องขึ้นในสหกรณ์

ข้อสังเกตและการแก้ไขปัญหาข้อสังเกตในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ให้ลักษณะของข้อสังเกตในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่พบซึ่งสามารถจำแนกได้ 4 ประเภท ประกอบด้วย

1) การปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมาย สหกรณ์มีการกระทำการที่ไม่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์และอำนาจกระทำการตามข้อบังคับของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

2) ด้านการเงินและการบัญชี

ด้านการเงิน : มูลเหตุเกิดจากการไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงินของสหกรณ์

ด้านการบัญชี : สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีการบันทึกบัญชีไม่เป็นไปตามรูปแบบและรายการตามมาตรา 65 และมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542

3) พฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเป็นมูลค่าสูง หรือกระทบเป็นวงกว้าง หรือพฤติกรรมที่ทำซ้ำ ๆ ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร กรรมการ เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ หรือผู้ที่แอบอ้างแล้วทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรนั้นมีส่วนเกี่ยวข้อง

4) ข้อสังเกตอื่น ผู้สอบบัญชีหรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับสหกรณ์ สามารถพิจารณาจากลักษณะของข้อสังเกตที่มีมูลเหตุจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ การดำเนินการนอกกรอบวัตถุประสงค์ตามข้อบังคับของสหกรณ์ และพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือเสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์และสมาชิก

ลักษณะข้อสังเกต ดังกล่าว ข้างต้นเกิดจากข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร หรือการบันทึกบัญชีของสหกรณ์โดยที่นายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาแล้วว่า ข้อผิดพลาดนั้นอาจ

ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานหรือฐานะทางการเงินอย่างมีสาระสำคัญจึงอาจใช้อำนาจสั่งการให้ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง

การดำเนินการเมื่อได้รับแจ้งข้อสังเกตสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านมา กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ กำหนดแนวทางในการแก้ไขข้อสังเกตไว้ ดังนี้

1. กรณีข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน ให้แจ้งผู้ตรวจการสหกรณ์ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม
2. กรณีข้อเท็จจริงครบถ้วน ให้สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียน รับมอบอำนาจจาก นายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังนี้
 - สั่งการให้หยุดหรือเลิกการกระทำทันที
 - สั่งการให้ตั้งคณะกรรมการสอบสวน หาผู้รับผิดชอบความเสียหายพร้อมรวบรวม พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องและฟ้องร้องดำเนินคดี
 - หากสหกรณ์ไม่ดำเนินการ ถ้าผู้กระทำผิดเป็นกรรมการหรือผู้จัดการ หรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ร้องทุกข์แทนสหกรณ์ตามมาตรา 21 และเสนอให้นายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาสั่ง การตามมาตรา 22 (4) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- 1) รายละเอียดของการกระทำหรืองดเว้นกระทำตามอำนาจหน้าที่ ถ้ามิใช่ คณะกรรมการดำเนินการดำเนินการสหกรณ์กระทำหรืองดเว้นกระทำโดยตรง ให้รายงานถึงความเชื่อมโยง ระหว่างผู้กระทำกับหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์
- 2) ระดับและขนาดความเสียหาย ผลกระทบจากความเสียหายที่สหกรณ์ได้รับ
- 3) การใช้อำนาจสั่งการที่ได้ดำเนินการไปแล้วตั้งแต่ต้นทั้งหมด และมีการปฏิบัติตาม คำสั่ง อย่างไร
- 4) เหตุผลความจำเป็นต้องใช้อำนาจตามมาตรา 22(4) พร้อมทั้งประเมินผลกระทบ ถ้าไม่ใช้อำนาจสั่งการตามตามมาตรา 22(4) หรือสั่งการล่าช้า
- 5) มีรายชื่อคณะกรรมการชั่วคราว หรือรายชื่อสมาชิกสหกรณ์ซึ่งจะแต่งตั้งแทน กรรมการที่ว่าง

ในส่วนข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563 ผู้สอบบัญชีได้แจ้งข้อตรวจพบจากการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี การสอบบัญชีประจำปีบัญชีของ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร มายังสหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อให้พิจารณาดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่เป็นจำนวนมาก โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวนข้อสังเกตทั้งสิ้น 88 แห่ง ปีงบประมาณ พ.ศ.2562 จำนวน 32 แห่ง และในปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2563 จำนวน 25 แห่ง ซึ่งลดลงจากปีก่อนๆ ในปี 2563 ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 ร้อยละ 78 สรุปประเด็น ปัญหาข้อสังเกตของสหกรณ์ที่ตรวจพบไว้ ดังนี้

1. การกำหนดและถือใช้ระเบียบขัดกับกฎหมายและข้อบังคับของสหกรณ์ บางระเบียบมี เนื้อหาซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งมีการถือใช้ระเบียบไม่เป็นไปตามร่างของนายทะเบียนสหกรณ์

2. การรับฝากเงินจากบุคคลภายนอก จากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ วัด เช่น บุตรหลานของสมาชิกนักเรียน เป็นต้น
3. ลูกหนี้เงินกู้ ลูกหนี้การค้า มีการปฏิเสธหนี้หรือมีการทักท้วงการเป็นหนี้ โดยการปฏิเสธหนี้กับผู้สอบบัญชี หรือมีการร้องเรียนผ่านหน่วยงานของรัฐ
4. สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรจ่ายเงินกู้เกินวาระเบียบที่สหกรณ์กำหนดไว้
5. เงินสดขาดบัญชี
6. มีการปฏิบัติขัดกับข้อบังคับของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยจ่ายเงินกู้โดยมิได้ให้สมาชิกถือหุ้นตามส่วนแห่งเงินกู้
7. ขาดทุนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว หรือขาดทุนสะสมจนมีส่วนขาดแห่งทุน
8. การปฏิบัติขัดกับระเบียบและหลักการควบคุมภายในไม่ดี โดยหนังสือสัญญากู้ยืมเงินมีการออกข้อความไม่สมบูรณ์ การจ่ายเงินกู้โดยไม่ผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้ การจัดหลักประกันเงินกู้ไม่คุ้มครองหนี้และไม่เหมาะสม
9. กรณีสหกรณ์เครดิตยูเนียน มีการจ่ายเงินสวัสดิการ สก.1 และ สก.2 ให้แก่ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด ซึ่งกฤษฎีกาวินิจฉัยแล้วว่าสหกรณ์ไม่สามารถระทำการจัดสวัสดิการในลักษณะดังกล่าวได้
10. การขายปύเป็นเงินเชื่อโดยไม่มีสัญญาขายเชื่อ หรือไม่มีการจัดหลักประกันการขายเชื่อไว้
11. การค้าประกันเงินกู้ของสมาชิกโดยไม่ได้กำหนดจำนวนเงิน และไม่ได้กำหนดวงเงินการค้าประกันของสมาชิกรายหนึ่ง ๆ ไว้ให้ชัดเจน ส่งผลให้สมาชิกรายหนึ่งๆ ค้าประกันเงินกู้ได้หลายสัญญา
12. มีลูกหนี้การค้าค้างนานยกมาตั้งแต่ปีก่อน ๆ และค้างนานเกินกว่า 2 ปี
13. เจ้าหน้าที่สหกรณ์ลาออก หรือถูกให้ออกจากการเป็นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ แต่ไม่สามารถชำระหนี้เงินกองทุนสงเคราะห์เจ้าหน้าที่ได้ครบตามจำนวน

การแก้ไขปัญหาเมื่อมีข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านมาได้ปฏิบัติตามแนวทางการจัดการข้อสังเกตที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนดเป็นหลัก แต่ข้อสังเกตส่วนใหญ่เป็นข้อสังเกตที่ไม่ร้ายแรงได้ใช้มาตรการขั้นต่ำก่อน โดยการแนะนำให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรแก้ไขก่อนเป็นอันดับแรก เว้นแต่ข้อสังเกตที่เป็นกรณีร้ายแรง เช่น เงินสดขาดบัญชี ลูกหนี้การค้าค้างนานและไม่มีผู้รับผิดชอบหากข้อมูลเพียงพอ นายทะเบียนสหกรณ์จะพิจารณาสั่งการให้คณะกรรมการดำเนินการแก้ไข โดยในบประมาณ พ.ศ.2563 มีข้อสังเกตซึ่งถือว่าเป็นข้อสังเกตร้ายแรงที่นายทะเบียนสหกรณ์ใช้อำนาจตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จำนวน 1 แห่ง เป็นข้อสังเกตที่ผู้สอบบัญชีตรวจพบว่าสหกรณ์ขาดทุนขั้นต้นในการจัดหาน้ำมันเชื้อเพลิงมาจำหน่าย จึงเป็นเหตุให้ตรวจสอบย้อนกลับขั้นตอนการขายน้ำมันเชื้อเพลิงของผู้เกี่ยวข้องในแต่ละวัน จึงพบว่า ไม่มีการออกใบเสร็จขายน้ำมันเชื้อเพลิงในแต่ละเดือน แต่เมื่อเดือนที่จะปิดบัญชีจึงมีการออกใบเสร็จรับเงินในคราวเดียวทำให้ราคาจำหน่ายหน้าลานไม่ตรงตามราคา ที่สหกรณ์ประกาศจำหน่ายหน้าลาน ณ ขณะนั้น

วิธีการในการดำเนินการแก้ไขข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

การแก้ไขปัญหาข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านมาของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดมหาสารคาม ได้ปฏิบัติตามแนวทางที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนดไว้โดยเคร่งครัด โดยใช้มาตรการขั้นต่ำก่อน โดยการให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรและในขณะเดียวกันกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาข้อสังเกตต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งคือ กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแล และแนะนำ และส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ที่ต้องทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยต้องให้คำแนะนำให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรแก้ไขข้อสังเกตให้แล้วเสร็จโดยเร็ว รวมทั้งกำกับไม่ให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรนั้น ๆ เกิดปัญหาข้อสังเกตในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นอีก และอีกส่วนที่มีความสำคัญยิ่งคือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานคือสหกรณ์จังหวัด ต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวด้วย

ในการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาข้อสังเกตที่ตรวจพบโดยผู้สอบบัญชีที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มหาสารคาม แจ้งข้อตรวจพบ นั้น จะอาศัยอำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์เฉพาะกรณีเห็นว่า ข้อสังเกตนั้นเกิดความเสียหายแก่สหกรณ์แล้ว เช่น เงินสดขาดบัญชี การปฏิเสธรหนี้ เท่านั้น โดยส่วนใหญ่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาข้อสังเกตตามคำแนะนำของสหกรณ์จังหวัด ได้แล้วเสร็จ โดยไม่ต้องใช้อำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์หรือนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดในการใช้มาตรการรุนแรงให้นายทะเบียนสหกรณ์สั่งการตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีประเด็นข้อสังเกต คำแนะนำของสหกรณ์จังหวัด หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์เกี่ยวกับวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา ตลอดจนผลสำเร็จในการแก้ไขข้อสังเกตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ดังนี้

ประเด็นข้อสังเกต	คำแนะนำของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหรือนายทะเบียนสหกรณ์	ผลการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
1.การกำหนดและถือใช้ระเบียบของสหกรณ์ขัดกับกฎหมายและข้อบังคับสหกรณ์ และไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ หรือคำแนะนำของกรมส่งเสริมสหกรณ์ และเนื้อหาของระเบียบบางระเบียบที่ถือใช้มีความซ้ำซ้อนกัน	-แนะนำให้สหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้ 1.ยกเลิกระเบียบที่ขัดกับกฎหมายและข้อบังคับสหกรณ์ 2.ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสหกรณ์ในปัจจุบัน 3.กรณีที่นายทะเบียนสหกรณ์ร่างระเบียบให้สหกรณ์นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน แนะนำให้สหกรณ์แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบโดยยกเลิกระเบียบเดิมและให้ถือใช้ระเบียบใหม่ให้เป็นไปตามร่างหรือคำแนะนำของ	-สหกรณ์ส่วนใหญ่ได้แก้ไขปัญหาตามคำแนะนำของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหรือคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์โดยยกเลิกระเบียบที่ขัดกับกฎหมายและข้อบังคับสหกรณ์ -มีการพิจารณากำหนดระเบียบขึ้นถือใช้ใหม่ให้เป็นไปตามร่างของนายทะเบียนสหกรณ์หรือตามร่างของกรมส่งเสริมสหกรณ์แล้ว

ประเด็นข้อสังเกต	คำแนะนำของสำนักงานสหกรณ์ จังหวัดหรือนายทะเบียนสหกรณ์	ผลการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
	<p>นายทะเบียนสหกรณ์</p> <p>4.ให้ยกเลิกระเบียบที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน</p>	<p>-เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ แนะนำเกี่ยวกับการถือใช้ ระเบียบของสหกรณ์</p>
<p>2.การรับฝากเงินจากบุคคลภายนอก ได้แก่ บุตรหลานของสมาชิก กลุ่ม อาชีพต่าง ๆ ในสหกรณ์ หมู่บ้าน วัดต่าง ๆ</p>	<p>-แนะนำให้สหกรณ์ดำเนินการแก้ไข ปัญหาข้อสังเกต ดังนี้</p> <p>1.ให้เจ้าของบัญชีมาปิดบัญชีเงินฝาก</p> <p>2.กรณีบุตรสมาชิกแนะนำให้เปลี่ยน ชื่อบัญชีเป็นชื่อของบิดามารดาของ เด็กซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์</p> <p>3. กรณีเป็นวัด กองทุนหมู่บ้าน ให้ บุคคลที่เป็นสมาชิกซึ่งเป็นกรรมการ วัด กองทุนหมู่บ้านเป็นเจ้าของบัญชี เงินฝากแทน</p> <p>4.กรณีเป็นบุคคล ถ้ามีคุณสมบัติเป็น สมาชิกตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ สหกรณ์แนะนำให้สมัครเป็นสมาชิก สหกรณ์หรือเป็นสมาชิกสมทบ</p> <p>5.กรณีไม่มีตัวตน ไม่สามารถติดต่อได้ แนะนำให้สหกรณ์ ออกประกาศ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบการ ดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากต่าง ๆ ของสหกรณ์ โดยปิดประกาศตามบอร์ด ประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง</p>	<p>-สหกรณ์ได้ดำเนินการแก้ไขได้ แล้วเสร็จบางแห่ง กรณีที่ยังแก้ ไม่เสร็จสหกรณ์ได้จัดทำแผนการ แก้ไขปัญหาแล้วบางส่วน</p> <p>-สหกรณ์นำเสนอที่ประชุม ใหญ่เพื่อขอให้พิจารณาเกี่ยวกับ การดำเนินการกับบัญชีเงินฝาก กรณีที่ไม่มีตัวตน และไม่สามารถ ติดต่อได้แล้วว่า สหกรณ์ จะ ดำเนินการกับเงินจำนวนดังกล่าว อย่างไร และกำหนดเวลาการ ดำเนินการไว้ชัดเจนแล้ว</p> <p>-ปัจจุบันสำนักงานสหกรณ์ จังหวัดได้ให้กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ ที่มีหน้าที่ในการแนะนำและ ส่งเสริมสหกรณ์ได้สำรวจข้อมูล สหกรณ์ที่มีการรับฝากเงินจาก บุคคลภายนอกทั้งหมดและให้ จัดทำแผนในการแก้ไขปัญหาโดย กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จให้ ชัดเจน</p>
<p>3. ลูกหนี้เงินกู้ปฏิเสธหนี้ หรือ ลูกหนี้การค้าปฏิเสธหนี้ หรือมีการ ทักท้วงการเป็นหนี้</p>	<p>- แนะนำให้ คณะกรรมการ ดำเนินการสหกรณ์ ดำเนินการ ดังนี้</p> <p>1.ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ข้อเท็จจริงเพื่อหาผู้รับผิดชอบ</p> <p>2.ให้ผู้รับผิดชอบใช้เงินคืนสหกรณ์ ตามจำนวนเงินที่ทำให้สหกรณ์เกิด ความเสียหาย</p>	<p>-สหกรณ์ได้ตั้งคณะกรรมการ ตรวจสอบข้อเท็จจริง และพบว่า บางรายการได้เกิดเหตุใน คณะกรรมการดำเนินการชุด ก่อนโดยไม่มีการส่งมอบงาน ระหว่างกันทำให้คณะกรรมการ ดำเนินการชุดนั้น ต้องเป็น</p>

ประเด็นข้อสังเกต	คำแนะนำของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหรือนายทะเบียนสหกรณ์	ผลการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
	<p>3. หากผู้รับผิดชอบขอขดใช้เงินคืน บางส่วนส่วนที่เหลือให้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้ได้ไม่เกิน 1 ปี โดยให้จัดหลักประกันให้เหมาะสม</p> <p>4. ติดตามการขดใช้เงินคืนตามหนังสือรับสภาพหนี้ที่กระทำไว้ต่อสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>ผู้รับผิดชอบ</p> <p>-ผู้รับผิดชอบขดใช้เงินคืนให้แก่สหกรณ์ครบถ้วน บางแห่งมีการผ่อนชำระเป็นรายงวด</p> <p>-เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์กำชับให้สหกรณ์ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด</p>
4. เงินสดขาดบัญชี	<p>-สั่งการให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องหรือแนะนำให้สหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้</p> <p>1. ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อหาผู้รับผิดชอบ</p> <p>2. ให้ผู้รับผิดชอบขดให้นำเงินมาคืน โดยนำเข้าฝากธนาคารหรือนำไปดำเนินธุรกิจ เพื่อให้เกิดรายได้</p> <p>3. หากไม่ผู้รับผิดชอบไม่มีเงินสดขดใช้คืนสหกรณ์ให้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ โดยให้จัดหลักประกันให้เพียงพอและเหมาะสม</p> <p>4. กำกับให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด</p> <p>5. ให้กำหนดระเบียบให้ครอบคลุมการดำเนินงาน</p> <p>6. ดำเนินคดีทางอาญา(ยกยอก)</p>	<p>-สหกรณ์ได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อหาผู้รับผิดชอบ</p> <p>-ให้ผู้รับผิดชอบขดใช้เงินคืนสหกรณ์ได้ครบถ้วน กรณีผู้รับผิดชอบไม่มีเงินสดขดใช้คืนได้ครบตามจำนวน ได้จัดทำสัญญารับสภาพหนี้ไว้</p> <p>-เจ้าหน้าที่ส่งเสริมกำชับให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ปฏิบัติตามสัญญารับสภาพหนี้ไว้</p> <p>-นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการให้มีการปฏิบัติตามข้อบังคับและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด</p>
5. การปฏิบัติขัดกับข้อบังคับสหกรณ์ โดยจ่ายเงินกู้โดยมิได้ให้สมาชิกถือหุ้นตามส่วนแห่งเงินกู้	<p>-แนะนำให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรดำเนินการ ดังนี้</p> <p>1. เรียกเก็บเงินค่าหุ้นตามส่วนแห่งเงินกู้จากสมาชิกผู้กู้เงินทุกราย</p> <p>2. ให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับที่</p>	<p>-สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรทุกแห่งได้เรียกเก็บเงินค่าหุ้นจากสมาชิกที่กู้เงินเพิ่มเติมได้ครบทุกแห่ง</p> <p>-ในปี 2562 สังกัดเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวคงเหลือเพียงจำนวน 1 กลุ่ม ซึ่งได้แก้ไขเสร็จแล้ว</p>

ประเด็นข้อสังเกต	คำแนะนำของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหรือนายทะเบียนสหกรณ์	ผลการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
	กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดในการจ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิกทุกครั้ง	-กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์แนะนำให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรปฏิบัติตามที่ข้อบังคับกำหนดไว้
6. สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรขาดทุนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว และมีผลการดำเนินการงานโดยมีส่วนขาดแห่งทุน	<p>-แนะนำให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมใหญ่โดยไม่ชักช้าแต่ไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่สหกรณ์ทราบ 2. ให้พิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินงาน <ul style="list-style-type: none"> - เลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร - หากไม่เลิกต้องให้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร 3. กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องติดตามผลการปฏิบัติตามแผนฟื้นฟูกิจการสหกรณ์ 	<p>-สหกรณ์ได้นำเสนอที่ประชุมใหญ่พิจารณา กำหนดแนวทางการแก้ไขแล้ว</p> <p>-กรณีสหกรณ์ที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในการดำเนินงานหรือกรรมการไม่มีความประสงค์จะดำเนินงานต่อไป ได้ขอให้สั่งเลิกสหกรณ์</p> <p>-สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีการขอฟื้นฟูกิจการฯ โดยจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการเสนอที่ประชุมใหญ่ ซึ่งอยู่ระหว่างการติดตามผลของกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ที่เกี่ยวข้อง</p>
7. การจ่ายเงินสวัสดิการ สก.1 และ สก.2 ให้ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด	<p>-แนะนำให้คณะกรรมการดำเนินการ ดำเนินการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้สหกรณ์หยุดจ่ายเงินสวัสดิการ สก.1 และ สก.2 ตามคำแนะนำของคณะกรรมการกฤษฎีกา 	<p>-สหกรณ์เครดิตยูเนียนส่วนใหญ่ ยังมีการส่งชำระเงินสวัสดิการ สก.1 และ สก.2 เนื่องจากชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด เรียกเก็บเป็นประจำทุกเดือน และสมาชิกยังได้รับประโยชน์จากสวัสดิการ ดังกล่าวอยู่</p> <p>-รอ ความชัดเจน ในการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด</p>
8. ขายปุ๋ยเป็นเงินเชื่อ ไม่มีสัญญาขายเชื่อหรือไม่มีใบกำกับสินค้า และไม่มีการจัดหลักประกันการ	<p>-แนะนำให้สหกรณ์ ดำเนินการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบข้อเท็จจริง และหากพบว่าเป็นการขายเชื่อโดยไม่มีสินเชื่อ 	-สหกรณ์ได้ดำเนินการแก้ไขแล้วเสร็จโดยได้แก้ไขโดยจัดทำสัญญาขายเชื่อ และ จัด

ประเด็นข้อสังเกต	คำแนะนำของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหรือนายทะเบียนสหกรณ์	ผลการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
ชายเชื้อ	ให้จัดทำสัญญาชายเชื้อ พร้อมกับจัดหลักประกันให้เป็นไปตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนดไว้ 2.บันทึกบัญชี บันทึกทะเบียนคุม ให้ถูกต้อง ตรงกัน	หลักประกันถูกต้องตามระเบียบแล้ว -มีการทำทะเบียนคุมลูกหนี้การค้าไว้เป็นปัจจุบัน -กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์แนะนำให้สหกรณ์และกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ปฏิบัติตามระเบียบ
9. การกำหนดระเบียบไม่รัดกุม โดยระเบียบสหกรณ์ไม่จำกัดจำนวนเงินการค้าประกัน และจำนวนบุคคลที่สมาชิกรายหนึ่ง ๆ สามารถค้าประกันเงินกู้ได้ไว้ให้ชัดเจน ทำให้สมาชิกรายหนึ่ง ๆ ค้าประกันเงินกู้เป็นจำนวนมาก - มีการแปลงหนี้หรือทำสัญญาใหม่ในวงเงินมากกว่าเดิมแต่หลักทรัพย์เดิมค้าประกันหนี้เงินกู้ - บันทึกบัญชีไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์	-แนะนำให้สหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้ 1.ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบฯ โดยให้กำหนดวงเงินการค้าประกัน และจำนวนบุคคลที่สมาชิกรายหนึ่ง จะสามารถค้าประกันเงินกู้ของสมาชิกแต่ละรายไว้ให้ชัดเจน 2.ให้คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการ ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด 3.การบันทึกบัญชีให้เป็นไปตามรูปแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด	-อยู่ระหว่างการดำเนินการโดยสหกรณ์จะได้มีการปรับปรุงระเบียบโดยกำหนดวงเงินการค้าประกันเงินกู้ของสมาชิกไว้ให้ชัดเจน -กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์แนะนำให้มีการจัดทำแผนการชำระหนี้ของสมาชิกมากกว่าการเปลี่ยนสัญญาเงินกู้ฉบับใหม่ในทุก ๆ ปี -การบันทึกบัญชีสหกรณ์ได้ปฏิบัติเป็นไประเบียบนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว
10.ลูกหนี้การค้าค้างนาน และและค้างนานเกินกว่า 2 ปี	-แนะนำให้สหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้ 1.ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีลูกหนี้การค้าค้างนาน และหากขาดอายุการใช้สิทธิเรียกร้องทางกฎหมายให้หาผู้รับผิดชอบ 2.ให้ผู้รับผิดชอบชดใช้เงินคืนสหกรณ์ตามจำนวนมูลค่าความเสียหาย 3.หากชดใช้เงินคืนสหกรณ์ไม่ครบตามจำนวนมูลค่า ให้จัดให้มีการรับสภาพหนี้และให้จัดหลักประกันให้เพียงพอและเหมาะสม	-สหกรณ์ได้ฟ้องดำเนินคดีลูกหนี้การค้าที่ค้างนานแล้ว รอผลการพิจารณาของศาล -จัดให้ลูกหนี้การค้ารับสภาพหนี้ทุกราย กรณีที่สัญญาขาดอายุหรือไม่มีสัญญาแล้ว -กรณีที่เป็นลูกหนี้ค้างนานและไม่อาจหาผู้รับผิดชอบได้ คณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์ได้นำเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่อตัดหนี้สูญลูกหนี้การค้าค้างนั้น ๆ

ประเด็นข้อสังเกต	คำแนะนำของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหรือนายทะเบียนสหกรณ์	ผลการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
	4.ติดตามการชำระคืน 5.ให้สหกรณ์ปฏิบัติตามระเบียบฯ อย่างเคร่งครัด	แล้ว -แนะนำสหกรณ์ติดตามการชำระตามสัญญารับสภาพหนี้อย่างต่อเนื่อง
11. สมาชิกกู้ยืมเงินจากสหกรณ์และนำหลักทรัพย์มาจำนองค้ำประกันเงินกู้ตามสัญญาใหม่แต่สหกรณ์ไม่ได้จดจำนองที่ดินตามสัญญาฯ คงใช้หนังสือสัญญาจำนองฉบับเดิม และไม่มีการประเมินราคาที่ดินใหม่ของหน่วยงานของทางราชการหรือของคณะกรรมการดำเนินการ	-แนะนำให้สหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้ 1.ต้องจำนองค้ำประกันหลักทรัพย์ให้ตรงตามสัญญาเงินกู้ฉบับใหม่ ทุกครั้ง 2.ต้องขอการประเมินราคาหลักทรัพย์จากหน่วยงานราชการประกอบ ตามระเบียบของสหกรณ์ 3.ต้องประเมินหลักทรัพย์ของคณะกรรมการดำเนินการประกอบด้วยทุกครั้ง	-ส่วนมากแล้วเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ ๆ ที่มีการจ่ายเงินกู้เป็นจำนวนมาก ซึ่งได้ดำเนินการแก้ไขแล้วบางส่วนในกรณีที่สมาชิกกู้เงินใหม่แล้วสหกรณ์จัดให้มีการจดจำนองใหม่สอดคล้องกับสัญญาเงินกู้แล้ว -ส่วนสัญญาเงินกู้เดิม ต้องรอให้สมาชิกชำระหนี้แก่สหกรณ์แล้วเสร็จก่อนเมื่อสมาชิกกู้เงินใหม่สหกรณ์จึงจะดำเนินการจดจำนองใหม่ให้ตรงตามสัญญาเงินกู้ต่อไป -ได้ขอเอกสารการประเมินราคาที่ดินของหน่วยงานราชการประกอบการขอกู้เงินด้วยทุกครั้ง -คณะกรรมการดำเนินการได้ประเมินราคาหลักทรัพย์ประกอบการขอกู้เงินของสมาชิก
12.เจ้าหน้าที่ลาออกจากการเป็นเจ้าหน้าที่และมีหนี้เงินกองทุนสงเคราะห์ไม่สามารถชำระหนี้ได้หมด เนื่องจากวงเงินกู้ของเจ้าหน้าที่แต่ละรายเป็นจำนวนเงินที่มาก	-แนะนำให้สหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้ 1.เรียกเงินกู้คืนทั้งจำนวนตามระเบียบ 2.ลูกหนี้ไม่มีเงินมาชำระหนี้ทั้งหมดได้ชำระหนี้บางส่วนจัดให้มีการทำหนังสือสัญญาสภาพหนี้โดยจัดหลักทรัพย์ให้เพียงพอและเหมาะสม 3.ติดตามการชำระคืนเงินกู้ตาม	-ได้ชำระคืนทั้งหมดแล้วบางรายและบางรายได้ชำระคืนบางส่วนที่เหลือได้ทำสัญญาสภาพหนี้ไว้ต่อสหกรณ์แล้ว -ติดตามผลการส่งชำระคืนเงินของเจ้าหน้าที่ตามสัญญารับสภาพหนี้ไว้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นข้อสังเกต	คำแนะนำของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหรือนายทะเบียนสหกรณ์	ผลการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
	สัญญารับสภาพหนี้ 4. กำหนดวงเงินกู้ให้เหมาะสมกับ ความสามารถในการชำระคืนของ เจ้าหน้าที่แต่ละราย 5. ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด	

ตามประเด็นข้อสังเกต คำแนะนำของสหกรณ์จังหวัดหรือนายทะเบียนสหกรณ์ การสั่งการของนายทะเบียนสหกรณ์และผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาข้อสังเกตตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นั้น เป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องราวของข้อสังเกตในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรซึ่งได้เกิดขึ้นมาแล้ว ข้อสังเกตบางรายการได้เกิดขึ้นมาหลายครั้งคราว บางแห่งเกิดเรื่องเดิมซ้ำ ๆ กัน ดังนั้น การแก้ไขจึงเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยาก แต่ข้อสังเกตบางรายการเป็นเรื่องที่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรปฏิบัติงานขัดกับกฎหมาย ข้อบังคับหรือระเบียบของสหกรณ์ซึ่งพบโดยส่วนมาก ซึ่งอาจมีความบกพร่องการการแนะนำ ส่งเสริม ที่อาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแล และส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ได้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งอาจมีงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายหลายงานและเจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบในการแนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรจำนวนหลายสถาบัน จึงอาจไม่ได้มีข้อมูลเชิงลึกที่ควรเฝ้าระวังการเกิดปัญหาของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเหล่านั้นด้วย

อย่างไรก็ดี ปัญหาทุกปัญหาเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วต้องได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าหากว่าคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรทำความเข้าใจ ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว ปัญหาข้อสังเกตที่ตรวจพบจะลดน้อยลงหรืออาจไม่มีเลย จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. กำหนดมาตรการในการป้องกันการเกิดข้อบกพร่องและข้อสังเกตในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ผู้มีหน้าที่ในการดูแล แนะนำ และส่งเสริม ควรต้องวิเคราะห์สถานภาพของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมทั้งต้องมีข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับข้อควรเฝ้าระวังความเสี่ยงในการดำเนินงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรนั้น ๆ
3. เมื่อเกิดปัญหาข้อสังเกตในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ต้องให้ความสำคัญในการกำกับ แนะนำ และติดตามการแก้ไขปัญหา รวมทั้งต้องกำกับไม่ให้เกิดลักษณะปัญหานั้น ๆ เกิดขึ้นอีก
4. บุคลากรของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ต้องศึกษาทำความเข้าใจข้อกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ให้เข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อจะได้ให้คำแนะนำในการดำเนินการของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง